

AR ROUE GRALON A KÆR IS

—
a A ba-onë m'eo bouzet kær Is
o Neus kei eavet par da Baris. —

En Escopii Kerne, e lec'h ema brema mór Douarnenez, e voa guechal eur guær vras meurbet, hanvet Is.

Eur voguer ledan ac huel, gant sclujou houarn he difenne deus ar mór. Er gær-ze ne velet, e touez an dud pinvidic nemet dizurs, goall exempl a fallagriez. Gralon, pehini a chome neuze en Is, a voa Roue Breiz-Izel, Bet e voa brezeller en e iaouanquis, a rust en andret e zujidi ; mæs en he gosni, sclerijennet dre er feiz christen, e teus da vezan doug, evel eun oan. Hirvoudi a re aliez var dizurson Is, a var a vuez dirollet a rene e verc'h ar brices Athès gant an nob'ans iaouanq a guær, a deus ar vro hanvet, hirio, Kær-Ahès, pehini a voa dezi a leve.

En amzer-ze, ive, e oa en Breiz-Izel, daou abostol zantel, daou vignon da Zoue, Sant-Caourentin, kenta Eskop a Guemper, a Sant-Guenole (1), kenta abad a Landevennec ; aliez ho devoa prezeguet ar feiz er guær a Is, a gourdrouzet ar Roue Gralon, abalamour d'an droug-obero, d'an torsojou a d'an injustiôou a ret, bimdez, e pales e verc'h iaouanq : mes goab a ret anezo, ac ar Roue, semplet dre an oad, nen devoa mui a challooud avoalc'h evit arreti dizurzon ker bras.

Doue a skuizas, er fin, o velet Is caledet en e fec'hejou, ac a roas da anaout da Æl Breiz-Izel, e vignon Guenole, penos, eb dale pell, ar guær gær-ze, a vije beuzet gant ar mór. Kerkeot, Guenole a bignas voar e varc'h, ac a redas da guær Is, o sonjal c'hoas disarmi koler Done. Maes tremenet e voa an amzer a druez. P'a en em gavas an abad santel, var dro anter-noz, sclujou Is a voa digor, ac ar mór a c'brose spountus, o tirailhal var an dud, an tier ac ar palechou. Guenole ne allas savetei nemet Gralon eb ken, deus a behini e veler c'hoas roudou treid ar marc'h e roc'h Garrek.

Ahès, merc'h fall ar Roue, kiriek a revin Is, a voë troet e Mari-Morgan, anter maouez ac anter pesk. Pa bar al loar, he c'blever c'hoas aliez o cana, var mór Douarnenez, a uz revinou ar guær veuzet. He daoulagad a zo evel diou stereden, he bleo evel an aour, he gouzoug ac he diou vrôn ken guen ac an erc'h, ac e mouez melodius a laka da gouskat dœ e chalmou evelze, martolodet ar vro, ractal m'he c'blevont, a lavar entrezo gant spouron : « Tec'homp. Ahès a zo savet deus he phalès, « ar guall amzer na ma ket pell, a ma taleomp, e vezimp tolet, « kousket var ar rehyer. »

Kær Is ne ma mui evel Sodôme, Gômor a Babilon ; ac hirio ar mor a ruill dreist he fen.

Da zao-eol, Gralon, o veza pignet, gant Guenole, var leïn Mene-Hom, a dolas, ac'hane, eur zell truezus var e lerc'h : Maes ellec'h ma edo ar guær gær Is, ne velas mui nemet mór

(1) Guen-oll-e. Oll-e-Guen (il est tout blanc) hanvet evel-ze gant e van, ar Santez Ven, abalamour ma ca eur buguel koant a fur, Sant Guenole, dre e vertujiou, en deus merriet an hano caer a Æl Breiz-Izel (l'Ange de la Bretagne).

649A/c

Douarnenez, ac e kouezas d'an daoulin evit trugaregal Doue
ac ar Verches da veza savet, e quez.

Pa savas divar e zaoulin, e velas dindan an heol, o loguerni,
Ru-men-golou, pe *Men-ru-ar-Golou*, var pehini e vije sacrificiet,
tud veo, a bebmis, eur buguel bian c'hoas eus ar vrón. Neuse,
benzet en he zaclou, ac e zaoulagad savet e trezeck an En, e
lavaras d'he vignobantel.

* Var ar men-ru zont, consacret da eunne *Dene-barbara*, me a
trouéneb dum ilis daer d'hr. Verches, ac el teac'h na skuillter
var goaj da Teutates, e skuillter Mamm ar guir. Doue he gragouh
var Breiz-Izel, etirgettel a Lannu-Heng, etirgettel Iman
Gralon a zalc'has mañ de bromessa, a beleyc'har, Bayanet
o'veza en em revoltet, pa veljont dispon templ an Doue-faos
Teutates, ar Rou christen ho zrebas e kever Argebas pannet
Vretoniet convertisset.

* Gonde beza gré e beden, var Mene-Hom, ar Rose, Guenole
a heuillas Guenole da ahity Landevennec, savet gantau, eung
neubeut blaveziou kentoc'h. Diarog kement ze, en devoas
c'hoas roet e balès, en Kemper, da Sant Caouentius, pehini
en devoa loret el diañon dezan a de compagn Huéz, ganly euan
tam deus he besk bian. E plaq ar palésze, e ma bregg an ill
caer cathedral Kemper.

* Gydron a drémenos, e Landevennec, ar rest, eus e vaneleuc
eur binijent galet, ac allies e zégant e vignob ker da Remengol.

da pedi evit e hobl, an Itron-Varia-Romed-Oll. Beza en devoas
an eur d'he guelet brodet bareñi pevar e horn Breiz-Izel, ar
o'vezel etre divrec'h, Sant Guenole e Landevennec, e recom
mande e eha da Zone, en eur lavarat gant fibians.

* Chouezec kant vlos a zo, a broue, ma e mare Gralon, ac
ar Vretoniet, pere zo, befred; tud a feja, ac a galon, ho deus
d'houisibj, eus ho roue d'oz, an eus e vignob Sant Guenole.
Mais ma e'hianevezet guelloch histor ho bro gaér, pazeost da
zal an Drindel, da bardon ibras Remengol, a pavelon mür
Douarnenez, Mene-Hom, Landevennec, tour huelillis miraolus
an Itron-Varia-Romed-Oll, d'lavarsent an daoulin en ho daoula
gal, en euc valé gant respet, var douarat Santac ar Rohane.

* Bras ari borzoudou a zo bat, lezod o rovello
ooll ar osbenn Elizab au amzer desmet. ... exist ruzig in
bras iwez burzudou ar ralc'hoas, hini, an Itron-Varia Re
mengol ben andret omoll Vretoniet, ac ispidiañ en andret
ar Pelevinet dauphine, d'he guelet allies eus a bellibro
calizhezo diarb'hou ac e zoñfho gochedou.

* Aelvinoiset dilezet, lan intannezet paoun ar beorien unors,
sourdardet Breiz-Izel, e creis tan ar brezel, ar varthelodou vac
ar mörbras iufot, en oll dod a fliget a gons, a galon ac a
speret, darn en ho foanniou, darn e dangeriou, darn alien
dizesper, adarny d'vr car gousla ar maroñ dio deus sonj eus
ho mani doug a mad, ab allies e leveron dezi, gant, cadante a
gant sieurg en he galloud, ho en he madelez an d'zell es

* Itron-Varia Remengol, patronet Breiz-Izel,

* Pedit evidomp, hirio a pa rankimp ar yvel,
piedomp, hirio a pa rankimp ar yvel, z
el qñ agñt * Pedit evit Breiz-Izel, evit ar Vretoniet.

* Ho deus ho caret, ho car, ac ho caro bepel.

GUERS

AR ROUE GRALON A KÆR IS

Var ton : *Judic ac Holofernff* ; pe var ton : *Bocen Elliant*

N'eus e kær Is **petra neve**,
Rac ar festou-ma 've bende,
N'eus e kær Is nemet trahô coz,
Rac ar festou-ma 've bende.
Bojennoù d'nez zo diyommet
E zor an ilizou serret
A, var ar beotien e voela,
E losker ar châchez d'ho draflia.
D'ho c'hozezek vla, an ell **verc'het**,
N'ho deus Douté met ar pec'het
A, da ober he gurunen
E roont ho c'hara rosep.
Ahès, mere h ar Roué Gralon,
Tao an ifyer en he c'halon,
Er pen-kenta deus an diroll
A drein d'he o'hapl ar gær da gall.
Sant Guenole, gant kalonad,
So bet m'eur vech enkñut hé zad,
A, gant daëlon an den Douté,
En eus lavaret d'ar Roué.
Gralon, Gralon, laka eves,
D'an dizubzon a rén Ahès,
Rac idemenet vo an amzer
Pa skuillo Douté e gofériz
El lech m'a voa c'hoarzadek kent,
E vo neuze scrijhadek deht,
El lech m'a voa kanocennou,
EP'vo neuze scrijadennou.
Ac ar roue sur, spouronet,
E Verc'het en deus bet kelenhet ;
Mæs diskaret dre ar gossi,
N'eus mul a ners da stourm outi,

A, skuis gant rebechou he zad,
Evit m'ont d'eus he zaoulagad,
Hi' deus gret, gant droug sperejou,
Eur palès caér tost d'ar sclujou.

Eno, gant he amourouchen,
E ma fenos an abaden,
Eno, en aour ac er perles,
Evel an heol, e par Ahès...

II

* Plijadur dec'h er palès-man,
* Merc'hed chentil a potret skän,
* Plijadur dec'h a nosvez grën,
Eme eur Prinç en eur antren,

Ar Prinç a zougue dillat ru,
E varo e voa hir a du,
He oll izili a verve,
Ac e zaoulagad a zeve.

Ra viot deut mad estranjour,
Eme Ahès gant eur bek flour,
Ia, ra viot deut ar guella,
M'ar c'hanveit an traou falla.

Neuze em bo digomer mad,
A respontas an divroad :
Rac mè er fall zo ken disket
Ac an ini n'eus e c'hrouet.

A kerkent Ahès d'er pidi
Da ober eun dro zançz ganti,
Ac an oll, a eneb Doue,
Goassan ma c'hallent a doue.

Pa voa d'an abaden-ze fin,
Danser Ahès, en eur c'hoarzin,
Ac en eur zevel he ziou skoa,
A lavaras : « n'ouzoc'h netra !... »

Kerc'hit din-me deus a gær Is
Verseillou santel an Ilis,
Kerc'hit croas ha crucifiet
Eun hosti sacr, ac e velfet !...

Ahès a respontas limad :
Cavet, vint e chapel va zad,
Rac va zad diot c'hoaz a gred
En trompler ze a Nazareth !...

Tri a redas e ber amzer,
Ac a ziskaras an Auter,
Ac an traon sacr a voe douguet
Entre daouarn du ar pec'het.

Ar Prinç ru, raëtal m'ho guelas,
Agreis e galon a c'hoarzas,
Ac a lavaras c'hoas ennan :
* Plijadur dec'h er palès-man !...

Da guenta, a doliou botou,
E vrujunas ar vesceillou,
Goude flastras ar grucifi,
Ac e krenchas var an hosti!...

A varne, gant an oll e noas,
En eur gana : « Mallos d'ar groas !!!...
E ras, e seis stum dishenvel,
Dansou ar seis pec'het mervel.

Kerkent ar palès a grenas,
Ac ar c'hurunou a strakas,
Ac, a dreus ho zellou nec'het,
E skoás tân glas al luc'het.

« N'a c'houi vel, eme ar Prinç ru :
« Me laka Doue var e du !... »
Ac e lavarent gant glac'har :
Ahès he deus kavet he far !...

III

Pa voa fin dar sacrilejou,
Messager an droug sperejou,
Chomet e eunan er palès,
A dostaas da gâout Ahès :

« Va douçik koant, merc'h da Gralon,
« A muia karet va c'halon,
« A nâlsen me ket eneb guis
« Guelet alc'hous sklojou kær Is. »

— « Va zad a zoug en e guerc'hen,
« An alc'hous aôur deus eur chaden,
« A va zad brema zo kousket,
« A kaout an alc'hous n'allan ket. »

Mæs en d'he zreid a 'neum strinkas,
A d'he dormik flour a bokas,
Ac he chalmas dre e zellou
Carguet a dân ac a zaëlou,

IV

Heb goud ar pez a dremene,
Neuse, eur pennad ac'hane,
En e balès, ar Roue kos
A voa kousket e creis an nos.

Kampr paour Gralon ne voa enni,
Netra nemet eur grucifi
Deuet a zorn eur mignon ker,
Sant Caourentin, escop Kemper.

Netra nemet eun Aviel,
Roët c'hoas gant eun den zantel,
Roët dean gant Guenole,
Evel eur mørk a garante.

Kaér en egesusi, val eup, *Ag*,
E kouske Roud *Breiz*, *Izel*, *Lor*,
Ac, en dro d'e dall, *en vix e gornig*,
A re, *d'ispak*, *teur gurnig*.

Neuze, Ahès, an Brincès fall,
Evel pa yije skoët dall,
Sioul, en e gampr, dre urz Doue,
A deu da laères an alc'hone
En eur vale, var bek he zroad,
Ar verc'h a dosta skan d'he zad,
A goustadik, deus e guerc'hen,
E ten, e c'hoarzin ar chaden.

V
« N'a c'pouï lez grecs et l'irlandais :
Piou a deu d'ont gant ar eug
Pignet var énn hinkade duvel a
Ac en d'an d'edé hamp var e guéini?
Ken a strink an tan deus ar vein ?

Hennes eo messager Doue,
Digasset en Is dar Roud, *lez*, *en*, *il*, *de*, *l'ez*, *le*,
Hennes eo abastel ar Feiz,
Sant Guenole, karet e breiz,

Tostat a ra e c'haloupat,
En e zer deo e vaz Abad,
Ac eur stol aour var e zaë ven,
Ac eur e'blech tan en dro d'e ben.

N'eur gavet ienlôr ar pâles
E pini e kousk tad Ahès.

Divar e varc'h an den sântel
A c'hlav en nos, a voës luëf ?

« Gralon, Gralon sao heb dale,
Sao evit heuilla Guenole,

« Sao evit tec' hel d'as ar mör,
« Sklujou Rær Is a zo digor !

Ac ar Roud kos trubuillet,
Er mes e vele zo saillet :

« Din-me, din-më va marc'h primal...
« Sionas ! Peurgollet ar guer-ma !...

A gant glac'h, e Ber amzer,
E kerz da heul e vignon Keri,
A, var ho lerc'h, en l'ez hyddal,
E klevent ar mör e ruffia !

Neuze ar Brincès dirrollet,
He amourouis ganti kollet,
Dre guenols, ginglei aozaoe,
A nedet dispaket he bleoù.

Mæs pa gleoù datu lamp ar c'hezek
Aifang amzer estinedek goñ
Dre al luc'hed, gant neg'dhamant,
E c'hanteste zad ac ar zant.

« Va zad, va zad, ma em Charity... »
 « Var ho march' skui ma c'hommerit... »
 Ac, eb respond, au fad tener...
 A zav e verc'h var an faille...
 Kerkent a mór a vuannash m'or ell...
 A Guenole, en eur grenaz oin Foual...
 A gri : « Gralon, tólian diaoul-ze... »
 « Divar triller da hinkape!... »

Kouskoude c'hoas, leun a enkres...
 An tad a zalc'h ar bech'hynes...
 Mæs ar sant a ra sin ar groas...
 A deu-ac a sko gant e vez...
 Kerkent mestres an droug speret...
 A ruill en hoiliou fuloret...
 Ac e cleo tost ar Roue koz...
 Eur c'hoarzin skiltr' e creis an noz...
 Mæs, rentet skanvoc'h, heb date...
 E saill prim da c'heul Guenole...
 Ac e varc'h, gleb e beder dale...
 A lamp deus ar mór en donar.

IV

Da zao-heol, ar Sant a Gralon.
 A bigne var lein Mene-Hom,
 Pinj, e dreid ebars en trez,

Legend du Breiz-Izel

A c'hane, Roue Breiz-Izel
 Var e lerc'h a dolas eurzel :
 Mæs, el lec'h Is, gant he dek dor,
 Ne velas moi nemet ar mór.

« Eur guer em boa deus a gaëra... »
 « A ceta hi et da nefra!... »
 A e galon oll a frañses...
 A e zaoulagad a noctas...
 « D'an daoulin, eme Guenole,... »
 « Gralon d'an daoulin gaten-mie. »
 A gralon, didan e c'hlaec'h...
 A goë dan daoulin d'an douar...
 Ac eno, dispak er vloeguen,...
 Ac e dall pleguet er boultron

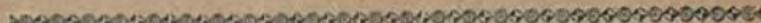
E lavare c'hoas ar Roue :

« Ra vo gret bolonte Doue!... »

Pa-zavas-divar he zaoulin,
 Dindan tan flam heofat mintio
 E velas, a dreuz e zaclon,
 E luya Men-ru-ar-goulou.

Var ar men-ze hon tadou kos
 A skuille goad d'eun Doue los,
 Ac ar Roue, e ber amzer,
 A lañvias d'e vjgnon kerponi,

- « Du-on, e memor a guær Is.
- « Me a rai sevel eua Ijis
- « Ac, evit testeni d'an oll,
- « M'he galvo Ijis Remengol (1)

- « Pa vo an doueou maro,
- « A koët meur a goat dero,
- « Eun den, deus ar pevar avel,
- « A teuio d'y, pobl Breiz-Izel.

- « Rac var dolmen ru deus ar Teutatès,
- « Me lakeï da rën ar Verc'hés,
- « Ac, evit henori ar Groas,
- « E c'hordrenin eur pardon bras.

- « Eno, an oll dud affliget
- « A gavo d'ho foannion remed,
- « A Silvidiguez d'ho ene,
- « Dre c'hraç Mari, guir vam Doue.

- « Neuse, mar be sonj a Gralon,
- « E vo lavaret a galon :
- « Bras ar burzudou a zo bet
- « Ebars en amzer dremenet !

Peden ar Roue Gralon.

Itron Varia Remengol,
Mirit ouzimp na zaimp da goll ;
Pedit ivé, ho mab Jesus,
Ma vezimp gantan evurus.

— Itron Varia Remengol,
C'hui eo Rouanez ar bed oll,
C'hui eo hor mam, hor Batronès,
A ni ho meulo da jamès.

(1) Remengol, da lavaret e Remed-oll. Ar Roue Gralon a chenches 'hano payen, Rumengoulou, *Ru-men-ar-goulou*, pe *Men-ru-ar-goulou*, en hano christen a Remengol, d'eus a behini ar batrões, a zo hanvet an Itron-Varia Remed-oll (Notre-Dame de tout remède). Abalamour da burzudou liras a ra bemdez, eno, ar Verc'hés, a baoue amzer ar Roue Gralon, betec hirio.